

Husův dům Hvozdnice

1. února 2015

Text kázání – farářka Vendula Kalusová

Římanům 14, 1-13; 15, 1

Bratra ve víře slabšího přijímejte mezi sebe, ale nepřete se s ním o jeho názorech. Někdo třeba věří, že může jíst všechno, slabý však jí jen rostlinnou stravu. Ten, kdo jí všecko, nechť nezlehčuje toho, kdo nejí, a kdo nejí, nechť neodsuzuje toho, kdo jí; vždyť Bůh jej přijal za svého. Kdo jsi ty, že soudíš cizího služebníka? O tom, zda obstojí či ne, rozhoduje jeho vlastní pán. A on obstojí, neboť Pán má moc jej podepřít. Někdo rozlišuje dny, jinému je den jako den. Každý nechť má jistotu svého přesvědčení. Kdo zachovává určité dny, zachovává je Pánu. Kdo jí, dělá to Pánu ke cti, neboť děkuje Bohu; a kdo nejí, dělá to také Pánu ke cti, neboť i on děkuje Bohu. Nikdo z nás nežije sám sobě a nikdo sám sobě neumírá. Žijeme-li, žijeme Pánu, umíráme-li, umíráme Pánu. Ať žijeme, ať umíráme, patříme Pánu. Vždyť proto Kristus umřel i ožil, aby se stal Pánem i mrtvých i živých. Proč tedy, ty slabý, soudíš svého bratra? A ty, silný, proč zlehčuješ svého bratra? Všichni přece staneme před soudnou stolicí Boží. Neboť je psáno: „Jako že jsem živ, praví Hospodin, skloní se přede mnou každé koleno a každý jazyk vyzná, že jsem Bůh.“ Každý z nás tedy sám za sebe vydá počet Bohu. Nesudme už tedy jeden druhého, ale raději posudte, jak jednat, abyste nekladli bratru do cesty kámen úrazu a nepůsobili pohoršení.

My silní jsme povinni snášet slabosti slabých a nemít zalíbení sami v sobě.

Začnu u filmu, který jsme nedávno viděli, u scény, jak mladý augustiniánský mnich Martin Luther drhne v klášteře podlahu na chodbě a jeho duchovní otec mu říká, aby se ohlédl – a příště drhnul podlahu tak, aby se jeho stopa méně blyštěla. Naznačuje tím vehementnímu Martinovi to, že ne každý mnich v klášteře – ne každý člověk – je od Boha obdařený takovou precizností, jako je on. A říká mu tím, že jeho spolubratři to mají vedle něj velmi těžké – jsou a budou totiž vždy o něco méně šikovní, o něco méně úspěšní, o něco méně dokonalí, než je on sám. A Lutherovou chybou bylo, že si tohle vůbec neuvědomuje – že tak vůbec nepřemýšlí. To je jedna část – jedna podoba pýchy. My jsme zvyklí, že pýcha je celkem běžné vytahování se s něčím – otevřené povyšování se nad někoho nebo přeceňování vlastních schopností. V Teologii je za pýchu označena touha po bohorovnosti – první lidé se ještě v neporušenosti rajskeho stvoření chtějí vyrovnat Bohu tím, že chtějí jako On znát dobré i zlé, pochopit všechno a vyznat se ve všem tak jako On – a tento postoj, označený právě jako pýcha, vede k prvotní situaci pádu – možná odtud je to rčení „pýcha předchází pád“ ve smyslu odpadnutí člověka od Boha a tím vleklých životních problémů...

Lidská situace, na kterou upozorňuje převor kláštera mladého Luthera, je ale jiný, mnohem méně probíraný typ pýchy. Protože byl ale převor velice vnímavý a citlivý

člověk, který znal duše svých svěřenců v klášteře, a Lutherovu především, zaznamenal u něj tenhle skrytý vnitřní děj.

literatura tvrdí, že tento jeho věčný vnitřní zápas o dokonalost měl kořeny v kruté výchově jeho otce, podobně jako u mnohých z nás, kdo jsme měli rodiče, pro něž byl náš výkon jediným smyslem naší existence. Tito rodiče nevidí své děti jako děti – nepřemýšlejí o tom, co je pro vlastní děti dobré, neumějí se na ně dívat pohledem plným lásky, který vidí druhého člověka – a ne vlastní představy o tom, jaký by ten druhý člověk – právě vlastní dítě – měl být. Výkon je pro mnohé z nás tím prvním, o co nám v životě jde – a mnozí si to ani neuvědomují. Luther o tom u sebe např. nevěděl. Zápasil s Bohem v kruté samotě své cely o dokonalost, kdy zároveň věděl tušil a cítil, že dokonalosti nejen že nikdy on sám nedosáhne, ale že to vůbec ani není možné – že zkrátka dokonalost je ideál, ke kterému mnozí tíhneme nebo směřujeme – ale že jej zároveň nikdy nenaplníme. Ve chvíli, kdy se Luther osvobozuje uvnitř sebe samého od tohoto požadavku dokonalosti, skutečně přichází reforma církve, které se velmi ulevilo ve chvíli, kdy se tento nárok obecně přestali na lidi uplatňovat. Co byla hrozba očištěním, již se Luther teoreticky zabýval? Byla to hrozba tím, co se stane, když nebudeme dokonalí ve víře a na své životní cestě. Každý rozumný člověk ale ve svých úvahách musí dojít k místu, kde si uvědomí, že požadavek něčeho, co není splnitelné, je slepá cesta, které vede jen ke stálému omílání vlastní neschopnosti. To není postoj, který by člověka jakkoli motivoval, pozvedal, vedl vzhůru. Převor chce osvobodit tou jedinou větou o stopě na drhnuté podlaze nejen Luthera od jeho samotného – ale předjímá osvobození křesťana od nesplnitelných požadavků dogmatu.

Další rovinou této scény je moment, kdy pro Luthera je jeho způsob drhnutí podlahy běžný, on nepřemýšlí o tom, že by se jeho řádka dlaždic více leskla, než řady dlaždic, vydrhnutých jeho spolubratry běžným, průměrným způsobem. Musel na to být upozorněn. Naše pýcha spočívá možná někdy i v tom, že si neuvědomujeme, že už jenom tím, jací jsme – jak věci děláme – nastavujeme lidem kolem sebe příliš vysoké laťky, a ani o tom nevíme. A potom se divíme, že si připadáme osamělí – že nějakým zvláštním způsobem někde vyčuhujeme nebo nás ti druzí nemají rádi.

Myslím, že scéna z filmu nás učí následující: možná jsme někde v něčem mnohem dál, než naši obrazně řečeno spolubratři. Možná jsme chytřejší, nadanější, hezčí, možná máme prostě v životě víc štěstí, máme štěstí na prostředí, z kterého jsme vyšli, na výchovu, na vzdělání, na vlastní schopnosti. Možná drhneme obrazně řečeno podlahu tak, že pro nás je to přirozený způsob a přirozené výkony – pro ostatní nedosažitelný ideál. Možná se na nás ani neodvažují promluvit, protože si vedle nás připadají skoro méněcenní. Možná nás obdivují. Možná jsem v něčem o několik délek napřed, a ostatní klopýtají někde za námi. A tak je to vždycky – a my si vůbec neumíme všimnout, že to tak je.

Tak jako vždy, někdy jsme tím Lutherem, co se jeho stopa blyští více než ostatní – někdy jsme naopak v životě těmi, kdo si připadají stále zastíněni, nedokonalí, příliš průměrní, ne dost dobří. Co ta scéna ještě řeší? Jak docílit toho, aby ti, kdo jsou životně obdařeni a nadaní více, než ostatní, nemuseli nějak uměle slevovat ze svých způsobů –ale zároveň,

aby se vedle nich ti méně šikovní necítili horší. To je, myslím, jeden z takových obecnějších úkolů lidského rodu vůbec. Abychom se všichni na té jedné chodbě dobře cítili, nikdo se nepovyšoval a nikdo se necítil pokořený už jen tím, že se tam vůbec někdo jako Luther vyskytuje. Ten, jehož nároky jsou pro nás obyčejné smrtelníky nesplnitelné.

Myslím, že řešením je vůbec permanentní vědomí toho, že to vůbec tak je. Že je zkrátka vůbec možné, že něco děláme a umíme tak dobře, že to je pro ostatní nedostižný ideál. A vědomí toho, že si ostatní v naší přítomnosti MOHOU připadat méněcenní. Toto vědomí už samo o sobě zredukuje naše jednání k ohleduplnosti, kdy sice Luther bude dlaždice drhnout stále stejně, ale s vědomím, že prostě ostatní řady budou méně čisté – a že je to tak v pořádku. (Možná HG v Terezíně...?) Ohleduplnost a ohleduplné jednání znamená, že беру v potaz ty slabší kolem sebe. Že nenasazuji svá měřítka – že sám sebe nepovažuji za normu a drhnutí své chodby za jediný možný způsob. Myslím, že mezi lidmi na mnoha místech jde mj. o to umět žít s tím, že někteří jsou slabší, méně šikovní a v podstatě horší, než já – ale že jsou lidsky v pořádku, že není třeba je předělávat. Ať jde o vlastní děti, partnery, ať jde o lidi všude kolem nás.

Myslím, že mj. církev, která by stále vydávala svou stopu v tomto světě za nejlépe vyčištěnou a ostatní svět by považovala za méněcenný, by tady byla k ničemu, jen by lidem snižovala už tak dost nízké sebevědomí a doufám, že takto se – snad – jako křesťané nechováme. Doufám, že z nás okolí nemá ten dojem, že před námi bude vždy lidsky nebo mravně méněcenné – že my jsme ti dokonalí. Kde by to takto bylo, byla by i církev, jejíž základ položil člověk, který v drhnutí své chodby ubral v zájmu toho, aby se jeho bratři cítili na světě také dobře – kde by to tak bylo, bylo by to velmi špatně.

Protestantismus je o tom, že dokonalost v lidské společnosti neexistuje a nemá smysl ji hledat. Učí nás, že jde o to, abychom se všichni cítili na tomto světě dobře a svobodně, ať se naše stopy blyští nebo jsou úplně neznatelné, protože naše síly nestačí, přestože děláme v životě co můžeme. To bylo to osvobození, které mj. přinesla reformace – jakoby nám Bůh říkal: jestliže jsi vydal(a) úsilí, je to pro mne vždy dobře, i kdyby šlo jenom o centimetr.

Bratři a sestry, nasazovat nesnesitelná měřítka a nároky lze na kohokoli – na vlastní děti, podřízené, rodinu, partnera, věřící, prostě všechny lidi kolem nás. Lze žít dlouhou dobu s tím, že si člověk nebo instituce vůbec neuvědomuje, že to dělá. Ve filmu se objevuje převor, který jemně upozorní Luthera, aby se ohlédl – a my vidíme záběr na zlatě se lesknoucí pruh podlahy, který inspiruje dodnes velkou část křesťanů. To je účelem těch výjimečných – inspirovat ostatní, ale velkým úkolem takových lidí a institucí je dokázat vždy inspirovat, nikdy ne snižovat a vést k pocitu méněcennosti. V církvi nebo v životě.
AMEN